

LZG.410.010.2019
Nr ewid. 8/2020/P/19/110/LZG

Informacja o wynikach kontroli

**UDZIELANIE
POMOCY FINANSOWEJ PRODUCENTOM DROBIU
W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM,
W ZWIĄZKU Z EPIZOOTIĄ GRYPY PTAKÓW**

DELEGATURA W ZIELONEJ GÓRZE

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Informacja o wynikach kontroli

Udzielanie pomocy finansowej producentom drobiu w województwie lubuskim, w związku z epizootią grypy ptaków

p.o. Dyrektor Delegatury NIK w Zielonej Górze

Włodzimierz Stobrawa

Akceptuję:

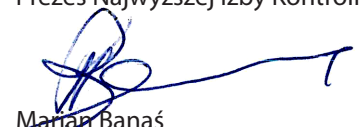
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Małgorzata Motylow

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marjan Banaś

Warszawa, dnia 25.03.2020

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ	4
1. WPROWADZENIE	5
2. OCENA OGÓLNA	8
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI	9
4. WNIOSKI	13
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	14
5.1. Nierówne traktowanie producentów rolnych, w związku z epizootią grypy ptaków	14
5.2. Nieuprawniona wypłata środków w ramach pomocy udzielanej producentom rolnym.	15
5.3. Nierzetelna weryfikacja wniosków składanych przez producentów rolnych oraz inne błędy powstałe w procesie przyznawania pomocy.	16
5.4. Nieterminowość załatwiania spraw w zakresie udzielania pomocy	18
6. ZAŁĄCZNIKI	21
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe	21
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych	24
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności	31
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	32
6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli	33

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

Kpa	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256);
ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.);
ustawa o krajowym systemie ewidencji	ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2017 r. poz. 1853, ze zm.);
uozz	ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967, ze zm.);
ustawa o Agencji	ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1505);
rozporządzenie Komisji	rozporządzenie Komisji (UE) Nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorze rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 25.06.2014);
rozporządzenie	rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, ze zm.);
zarządzenie Prezesa ARiMR	zarządzenie nr 18/2017 Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 8 lutego 2017 r., wprowadzające „Zasady udzielania pomocy finansowej producentowi rolnemu prowadzącemu w 2016 r. gospodarstwo, w którym utrzymywany jest drób, położone na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, określonych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków”;
Agencja lub ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
bezgrzebieniowce	ptaki niezdolne do lotu, niemające na mostku grzebienia, który jest miejscem przyczepu mięśni poruszającymi skrzydłami (m.in. struś, kiwi, nandu);
drób	kury, kaczki, gęsi, indyki, przepiórki, perlice, strusie oraz inne bezgrzebieniowce, gołębie, bażanty i kuropatwy, utrzymywane w celach rozplodowych, produkcji mięsa lub jaj spożywczych lub odtworzenia zasobów ptactwa łownego;
epizootia	występowanie zachorowań na jedną z chorób zakaźnych wśród zwierząt domowych lub dzikich na danym terenie; analogiczne zjawisko w zbiorowiskach ludzkich nazywamy epidemią;
grypa ptaków (HPAI)	ostra choroba zakaźna występująca powszechnie u ptaków, wywołana przez typ A wirusa grypy, który należy do rodziny Orthomyxoviridae, rodzaju Influenzavirus A;
ognisko choroby	gospodarstwo lub inne miejsce, w którym przebywają zwierzęta, gdzie urzędowy lekarz weterynarii stwierdził jeden lub więcej przypadków choroby zakaźnej zwierząt;
PLW	powiatowy lekarz weterynarii (kierownik PIW);
stado	zwierzę albo zwierzęta tego samego gatunku przebywające na terenie tego samego gospodarstwa i mające ten sam status epizootyczny, przy czym w przypadku drobiu są to zwierzęta przebywające w tym samym pomieszczeniu lub ogrodzonym miejscu.

1. WPROWADZENIE

Pytanie definiujące cel główny kontroli

Czy ARiMR prawidłowo udzielała pomocy finansowej producentom drobiu, w związku z epizootią grypy ptaków?

Jednostki kontrolowane

Pięć biur powiatowych ARiMR z województwa lubuskiego.

Okres objęty kontrolą

Lata 2016–2017.

Grypa ptaków (Highly pathogenic avian influenza – HPAI) jest niezwykle zakaźną i zaraźliwą chorobą wirusową drobiu, która może powodować śmiertelność sięgającą nawet 100% zainfekowanych osobników. Chorobę wywołują niektóre szczepy podtypów H5 i H7 wirusa grypy typu A. Jest to jedna z najbardziej zakaźnych chorób drobiu. Zakażone ptaki wydają duże ilości wirusa z kałem, w wydzielinie z oczu i dróg oddechowych. Najbardziej prawdopodobnym źródłem zakażenia drobiu domowego jest bezpośredni lub pośredni kontakt (woda do picia) z migrującymi ptakami dzikimi. Rozprzestrzenienie może następować również poprzez zanieczyszczoną paszę, sprzęt, środki transportu. Bardzo ważną w rozprzestrzenianiu wirusa grypy ptaków rolę odgrywa również człowiek. Na zakażenie wirusami grypy ptaków podatne są prawie wszystkie gatunki ptaków, zarówno domowych (drób), jak i dzikich wolno żyjących, jednak stopień wrażliwości poszczególnych gatunków jest zróżnicowany. Grypa ptaków najczęściej występuje i powoduje największe straty u kur i indyków. Często stwierdzane u ptaków wolno żyjących zakażenia wirusami grypy ptaków zasadniczo przebiegają bezobjawowo. Jednak ptaki te, zwłaszcza migrujące ptaki wodne, są długotrwałymi nosicielami wirusa i stanowią potencjalne źródło zakażenia dla drobiu.

Kraj, w którym choroba wystąpi narażony jest na bardzo duże straty ekonomiczne w przemyśle drobiarskim, spowodowane padnięciami drobiu, kosztami jego likwidacji i odszkodowań, a także wstrzymaniem obrotu i eksportu drobiu, jaj, mięsa drobiowego i przetworów z mięsa drobiowego. Wystąpienie tej choroby na dużą skalę potencjalnie może zagrozić dominującej pozycji naszego kraju jako czołowego producenta drobiu w Europie. Polscy producenci w ciągu ostatniej dekady zwiększyli produkcję drobiu dwukrotnie, natomiast eksport – pięciokrotnie. Od 2014 r. Polska jest największym producentem mięsa drobiowego w Unii Europejskiej – w 2018 r. 16,8% całego unijnego drobiu pochodziło z Polski¹. Jeszcze w 2004 r., kiedy Polska wstępowała do Unii Europejskiej, produkowano w naszym kraju 0,8 mln ton mięsa drobiowego, by w 2018 r. produkcja osiągnęła wartość prawie 3,5 mln ton. Ze względu na wysoki poziom produkcji drobiu, znacznie przekraczający możliwości wykorzystania na rynku krajowym, eksport mięsa drobiowego stanowi podstawę rozwoju działalności związanej z drobiarstwem; w 2004 r. Polska eksportowała jedynie 16% swojej produkcji, natomiast obecnie eksportujemy połowę całej produkcji drobiu, z czego zdecydowana większość trafia na najbardziej wymagający rynek unijny. W 2018 r. pogłowie drobiu w Polsce wyniosło ponad 201 mln sztuk i w stosunku do 2017 r. wzrosło o niemal 5%. Odmienne tendencje wystąpiły w liczbie gospodarstw utrzymujących drób. W 1996 r. drób utrzymywało prawie 2 mln gospodarstw, w pierwszej dekadzie XXI wieku już tylko nieco ponad milion, zaś obecnie liczba ta uległa dalszemu zmniejszeniu, do ok. 0,5 mln gospodarstw. Perspektywy rozwoju rynku mięsa drobiowego są bardzo dobre. Po raz pierwszy w historii, w 2017 r., mięso drobiowe stało się najbardziej popularnym mięsem na świecie, wyprzedzając dotychczasowego lidera, którym była wieprzowina. Ta tendencja uwidocz-

¹ Kolejne kraje: Wielka Brytania – 12,9%, Francja – 11,4%, Hiszpania – 10,7%.

niła się również w Polsce – udział żywca drobiowego w ogólnej produkcji żywca rzeźnego w skali 2018 r. kształtował się na poziomie z poprzedniego roku i wynosił 48,5%².

W Polsce pierwsze ogniska wysoce zjadliwej grypy ptaków stwierdzono u ptaków dzikich w 2006 r.; w 2007 r. dotknęła ona duże fermy drobiu. W ramach kolejnej fali epizootii, w okresie IV kwartału 2016 r. oraz I półrocza 2017 r., Polska była piątym, spośród krajów europejskich, pod względem liczby wystąpień grypy ptaków o wysokiej zjadliwości podtypu H5. Największa skala zachorowań na grypę ptaków, a co za tym idzie największe wydatki na jej zwalczanie, odnotowano w województwach lubuskim, wielkopolskim oraz dolnośląskim.

Nieodzownym warunkiem efektywnej walki ze skutkami epizootii grypy ptaków jest podejmowanie szybkich i skoordynowanych działań przez wiele podmiotów, inspekcji i służb. Zasadnicza rola w tym względzie przypada organom Inspekcji Weterynaryjnej, zwłaszcza stopnia powiatowego, której w przepisach prawa przypisano najwięcej zadań w tym zakresie. Przy zwalczaniu skutków HPAI zaangażowana była również ARiMR, której biura powiatowe wypłacały producentom drobiu rekompensaty za utrudnienia spowodowane ograniczeniami w przemieszczaniu i sprzedaży drobiu, w związku z wyznaczeniem obszarów zapowietrzonych i zagrożonych. W załączniku 6.2 wskazano regulacje prawne określające zadania i organizację Agencji oraz zasady udzielania pomocy finansowej producentom rolnym, w związku z epizootią grypy ptaków, w szczególności sposób obliczania jej wysokości, a także okoliczności wykluczające możliwość udzielenia wsparcia finansowego³.

Na terenie województwa lubuskiego działa dwanaście biur powiatowych ARiMR, przy czym właściciele drobiu występowali o pomoc finansową – w związku z utrudnieniami spowodowanymi epizootią grypy ptaków – do pięciu biur: w Gorzowie Wlkp., Międzyrzeczu, Nowej Soli, Sulęcinie i Zielonej Górze. Łączna kwota wsparcia finansowego wypłaconego przez ARiMR w województwie lubuskim wyniosła 12,7 mln zł, tj. 31% wszystkich wydatków przeznaczonych na ten cel w kraju (w porównaniu do innych województw, w województwie lubuskim wypłacono najwyższą kwotę rekompensat). W województwie lubuskim największa była rów-

² Dana na podstawie: *Zwierzęta gospodarskie w 2018 r. (Warszawa 2019)* oraz *Rolnictwo w 2018 r. (Warszawa 2019)* Głównego Urzędu Statystycznego, Departamentu Rolnictwa; *Polskie gospodarstwa trzodowe i drobiarskie na tle gospodarstw wybranych krajów Unii Europejskiej (Warszawa 2014)* Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, a także doniesienia prasowe: <https://agronews.com.pl/arttykul/polska-drobiem-stoi-w-ciagu-trzech-lat-poglowie-wzroslo-o-1-3/>, <http://wyborcza.pl/7,155287,23535426,drob-przegonil-wieprzowine-a-to-co-sie-stalo-z-produkcja-w.html> oraz <https://www.money.pl/gielda/eurostat-produkcja-miesa-drobiowego-w-ue-wzroslo-do-15-2-mln-ton-w-2018-roku-6363117912901251a.html>

³ Wyniki kontroli, które opisuje niniejszy dokument, nie obejmują pomocy, która jest świadczona producentom rolnym na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 maja 2019 r. w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnych środków wspierania rynku w sektorach jaj i mięsa drobiowego (Dz. U. poz. 1066).

niez skala epizootii; wystąpiło tam łącznie 20 ognisk HPAI (31% wszystkich ognisk w skali kraju), a w wyniku działań podjętych w związku z gripą ptaków zabito i zutylizowano 1.076 tys. sztuk drobiu.

Pomoc finansowa była przyznawana jedynie wnioskodawcom, którzy spełnili łącznie kilka warunków, a mianowicie: beneficjentem pomocy mógł być producent rolny, jego gospodarstwo musiało znajdować się w granicach obszaru zapowietrzonego lub zagrożonego, wyznaczonych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków; wnioskodawca musiał być mikroprzedsiębiorstwem, małym albo średnim przedsiębiorstwem, a pomoc była przyznawana na wiosek złożony do kierownika biura powiatowego Agencji w terminie od dnia 1 lutego do dnia 28 lutego 2017 r. Z kolei o wysokości pomocy decydowała liczba sztuk ptaków utrzymywanych w gospodarstwie na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków.

W 2018 r. Najwyższa Izba Kontroli w pięciu województwach (dolnośląskim, lubuskim, małopolskim, podkarpackim, wielkopolskim) przeprowadziła kontrolę przeciwdziałania rozprzestrzenianiu oraz zwalczania skutków zachorowań drobiu na gripę ptaków⁴, w ramach której skontrolowano urzędy wojewódzkie oraz organy Inspekcji Weterynaryjnej. Liczne nieprawidłowości stwierdzono zwłaszcza w powiatowych inspektoratach weterynarii, w których zaciągano zobowiązania, pomimo braku zabezpieczenia odpowiednich środków w planie finansowym, a także zlecano realizację czynności takich jak ubój, utylizacja i dezynfekcja, pomimo braku uprawnienia do zawierania umów w tym zakresie. Z kolei, wojewodowie, pomimo że przepisy prawa zapewniały im takie uprawnienia, nie kontrolowali organów Inspekcji Weterynaryjnej z punktu widzenia prawidłowości wydatkowania środków poniesionych na zwalczanie skutków epizootii grypy ptaków. Wojewodowie również nie zawsze prawidłowo wyznaczali granice obszarów zapowietrzonych i zagrożonych, w szczególności z uwzględnieniem minimalnego promienia dla tych obszarów. Stwierdzono także, że w sytuacji gdy właściciele gospodarstw nie stosowali się do obowiązujących nakazów i zakazów, w tym zasad bioasekuracji, PLW nie nakładali na właścicieli drobiu kar administracyjnych, choć na mocy obowiązujących przepisów przysługiwało im takie uprawnienie. Wymiar stwierdzonych nieprawidłowości największy był w województwie lubuskim.

⁴ LZG.410.008.2017, Nr ewid. 183/2018/P/18/110/LZG.

2. OCENA OGÓLNA

Skala stwierdzonych nieprawidłowości o charakterze finansowym nie była znacząca.

Nie załatwiano spraw w terminie

Regulacje prawne nierówno traktowały producentów rolnych

ARiMR⁵ na ogół prawidłowo wypłacała środki w ramach pomocy finansowej producentom drobiu, w związku z epizootią grypy ptaków. Skala stwierdzonych w tym zakresie nieprawidłowości nie była znacząca, a ich skutki nie miały wpływu na powyższą ocenę.

Agencja, w związku z epizootią grypy ptaków, która dotknęła województwo lubuskie na przełomie 2016 i 2017 r., wypłaciła producentom rolnym w 2017r. w tym województwie 12 709,0 tys. zł pomocy finansowej. W jednym przypadku, spośród 19 skontrolowanych, przyznano nienależną rekompensatę w wysokości 140,6 tys. zł, co stanowiło 1,17% pomocy objętej szczegółowym badaniem NIK.

W działalności trzech z pięciu skontrolowanych przez NIK biur powiatowych ARiMR odnotowano przypadki nierzetelnej weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy właścicielom drobiu, w związku z epizootią wysoce zjadliwej grypy ptaków, przy czym ich skutki nie były znaczące dla całego procesu udzielania wsparcia.

Współpraca biur powiatowych Agencji z organami Inspekcji Weterynaryjnej oraz producentami rolnymi, ubiegającymi się o pomoc finansową, skutkowała tym, że przed podjęciem decyzji ustalano istotne elementy stanu faktycznego, uzasadniające przyznanie rekompensat.

Należy jednak zauważyć, że w skontrolowanych biurach ARiMR, załatwiając sprawy dotyczące udzielania pomocy właścicielom drobiu, nagminnie nie dotrzymywano terminów przewidzianych przepisami prawa, czego głównymi powodami były brak wystarczających środków w planie finansowym ARiMR oraz opieszałość w podejmowaniu działań przez biura powiatowe Agencji.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt nierównego traktowania producentów rolnych, wskutek przyjętych regulacji prawnych dotyczących wypłaty rekompensat za utrudnienia spowodowane HPAI. Z uwagi na możliwość składania wniosków o udzielenie pomocy finansowej jedynie do dnia 28 lutego 2017 r., część właścicieli drobiu została pozbawiona możliwości ubiegania się o przewidziane prawem rekompensaty pieniężne za utrudnienia związane z faktem pozostawiania ich gospodarstw w strefie zapowietrzonych lub zagrożonej, a kolejnej grupie producentów rolnych, tj. tym, którzy znaleźli się w sąsiedztwie wyznaczonych ognisk na krótko przed upływem terminu na złożenie wniosków – z uwagi na krótki czas, jaki mieli na spełnienie wszystkich przewidzianych prawem formalności – utrudniono ubieganie się o przysługujące im środki finansowe. Należy zaznaczyć, że ARiMR nie brała udziału w procesie formułowania przyjętych rozwiązań prawnych w tym zakresie. Organem odpowiedzialnym za opracowanie projektu rozporządzenia regulującego kwestię wypłaty rekompensat i jego przedłożenie Radzie Ministrów był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁵ Skontrolowano pięć biur powiatowych ARiMR w województwie lubuskim.

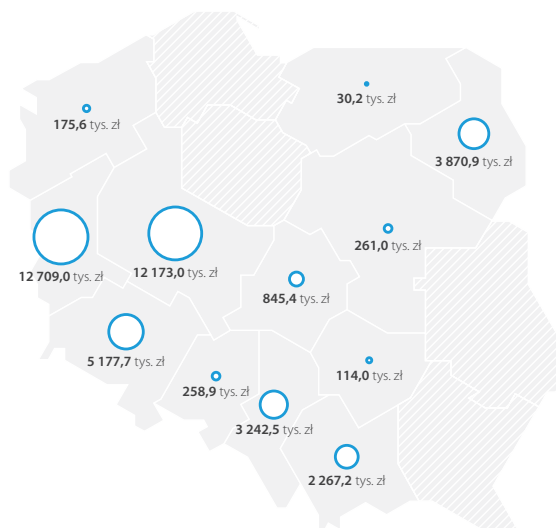
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

1. W związku z epizootią grypy ptaków, ARiMR w 2017 r. wypłaciła producentom rolnym na terenie całego kraju pomoc finansową w wysokości 41.125,4 tys. zł. Największa kwota rekompensat trafiła do gospodarstw, w których utrzymywany jest drób, w województwach: lubuskim (12.709,0 tys. zł), wielkopolskim (12.173,0 tys. zł) oraz dolnośląskim (5.177,7 tys. zł).

Wydatki Agencji na HPAI w skali kraju i województwa lubuskiego

Infografika nr 1

Kwoty rekompensat wypłaconych w 2017 r. przez ARiMR producentom rolnym na terenie całego kraju, w związku z epizootią grypy ptaków

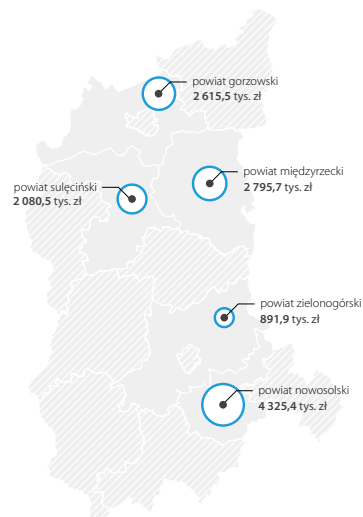

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie ustaleń kontroli.

Dystrybucję środków pomocowych w województwie lubuskim, w rozbiciu na poszczególne biura powiatowe ARiMR, przedstawiono poniżej.

Infografika nr 2

Dystrybucja środków pomocowych w województwie lubuskim w 2017 roku, w rozbiciu na poszczególne powiaty

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie ustaleń kontroli.

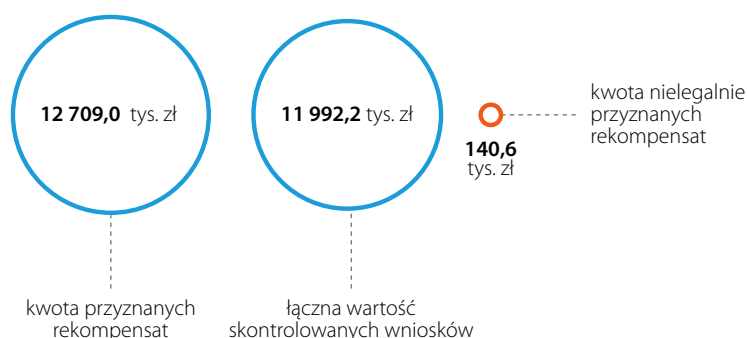
SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Kwota nienależnie wypłaconych rekompensat

Szczegółowymi badaniami NIK objęta 19 (70,4%) z łącznej liczby 27 wniosków o pomoc finansową w związku z grypą ptaków złożonych przez właścicieli drobiu, którym przyznano rekompensaty w województwie lubuskim w 2017 r.; łączna wartość badanych wniosków wyniosła 11 992,2 tys. zł, co stanowiło 94,4% wszystkich wypłaconych środków z tego tytułu w województwie lubuskim. Kwota nienależnie wypłaconych rekompensat wyniosła 140,6 tys. zł, co stanowiło 1,12% pomocy udzielonej przez Agencję.

Infografika nr 3

Skala stwierdzonych nieprawidłowości o charakterze finansowym

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie ustaleń kontroli.

Nierówne traktowanie producentów drobiu

2. Obowiązujące i stosowane przez Agencję regulacje prawne dotyczące wypłaty rekompensat za utrudnienia spowodowane HPAI, skutkowały nierównym traktowaniem producentów rolnych.

Z uwagi na możliwość składania wniosków o udzielenie pomocy finansowej jedynie do dnia 28 lutego 2017 r.⁶, część właścicieli drobiu została pozbawiona możliwości ubiegania się o przewidziane prawem rekompensaty pieniężne za utrudnienia związane z faktem pozostawiania ich gospodarstw w strefie zapowietrzonej lub zagrożonej, a kolejnej grupie producentów rolnych, tj. tym, którzy znaleźli się w sąsiedztwie wyznaczonych ognisk na krótko przed upływem terminu na złożenie wniosków – z uwagi na krótki czas, jaki mieli na realizację wszystkich formalności – utrudniono ubieganie się o przysługujące im środki finansowe.

W województwie lubuskim odnotowano 20 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków, przy czym pierwsze zostało wyznaczone 3 grudnia 2016 r., zaś ostatnie 6 marca 2017 r. (Konradowo, gmina Otyń, powiat nowosolski), czyli już po upływie terminu na składanie wniosków o przyznanie pomocy finansowej. W efekcie, utrzymujący stada drobiu, będący w analogicznej sytuacji faktycznej, jedynie z uwagi na sztywno określony termin na składanie wniosków zostali pozbawieni możliwości ubiegania się o przyznanie rekompensat.

Odnośnie wszystkich 65 ognisk HPAI wyznaczonych na terenie całego kraju, w okresie od 20 do 28 lutego 2017 r., tj. w czasie, który zdaniem NIK mógł

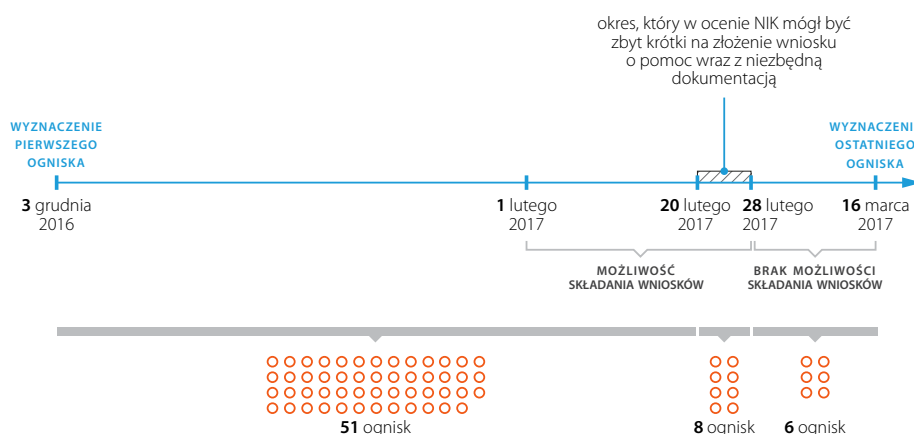
⁶ § 13k ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, ze zm.).

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

być niewystarczający na skuteczne aplikowanie o pomoc⁷, wyznaczono 8 ognisk (12,3% wszystkich odnotowanych ognisk). Po dniu 28 lutego 2017 r. wyznaczonych zostało 6 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków (9,2%). W tym przypadku, producenci rolni znajdujący się w strefach zapowietrzonych lub zagrożonych zostali całkowicie pozbawieni możliwości ubiegania się o przyznanie rekompensat.

Infografika nr 4

Możliwość składania wniosków o udzielenie pomocy finansowej, w związku z epizootią grypy ptaków, w świetle upływu granicznego terminu, w którym to prawo przysługiwało

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie ustaleń kontroli.

3. W wyniku nierzetelnej weryfikacji przez pracowników biura powiatowego ARiMR jednego z 19 objętych szczegółowym badaniem wniosków o pomoc finansową, udzielono producentowi rolnemu nienależnej rekompensaty w wysokości 140,6 tys. zł.

Nierzetelna weryfikacja wniosków o pomoc

W trzech sprawach biura powiatowe Agencji nie ustaliły prawidłowo dnia zawiadomienia PLW o podejrzeniu wystąpienia grypy ptaków, co było kluczowe z punktu widzenia poprawnego obliczenia wysokości pomocy przysługującej wnioskodawcy. Wystąpiła również jedna sytuacja, w której nie wezwano właściciela drobiu aplikującego o pomoc finansową do złożenia wyjaśnień, kiedy było to konieczne do pełnego ustalenia stanu faktycznego.

Odnotowano również dwa przypadki przyjęcia do obliczeń wysokości pomocy przysługującej producentowi rolnemu błędnych założeń, za których wystąpienie pracownicy Agencji winy nie ponosili.

4. Skontrolowane biura powiatowe Agencji, załatwiając sprawy dotyczące udzielania pomocy właścicielom drobiu, nagminnie nie dotrzymywały terminów przewidzianych przepisami prawa. Okres od złożenia wniosku o udzielenie pomocy do podjęcia przez kierownika biura powiatowego Agencji decyzji o jej przyznaniu – w badanych przez NIK sprawach – wyniósł od 44 do 124 dni, przy czym w jednym przypadku był dłuższy niż 4 mie-

Opieszałość w działaniach ARiMR

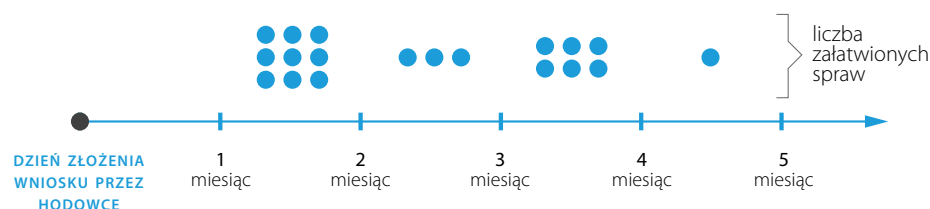
⁷ NIK przyjęła ośmiodniowy okres jako minimalny, w którym możliwe było zgromadzenie wszelkiej potrzebnej dokumentacji i przedłożenie kompletnego wniosku o przyznanie rekompensaty.

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

siące, w sześciu przypadkach wyniósł ponad 3 miesiące, w kolejnych trzech przekroczył 2 miesiące, zaś w pozostałych dziewięciu był dłuższy niż miesiąc. Biura powiatowe Agencji naruszyły tym samym jednomiesięczny termin na załatwienie sprawy określony w art. 35 § 3 Kpa.

Infografika nr 5

Czas w jakim wydawano decyzje o przyznaniu pomocy producentom rolnym, w związku z epizootią grypy ptaków

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie ustaleń kontroli.

Przyczyny tych opóźnień wynikały głównie z braku wystarczających środków w planie finansowym ARiMR, co powodowało konieczność ustalenia tymczasowych limitów finansowych, ponad które kierownicy biur powiatowych Agencji nie mogli przyznawać pomocy producentom rolnym. Biura powiatowe Agencji, przed wydaniem decyzji o przyznaniu pomocy, prowadziły postępowania wyjaśniające, jednak działania podejmowane w ich ramach były częstokroć opieszale. NIK stwierdziła przypadki, gdy pierwsze czynności następowały po upływie kilku tygodni od chwili wpłynięcia wniosku o przyznanie rekompensaty.

Ponadto, wbrew obowiązującemu prawu, trzy spośród pięciu skontrolowanych biur powiatowych Agencji nie zawiadomiły pisemnie wnioskodawców o niezakończonym terminie, podając nowy termin i informując o przyczynach zwłoki. Kolejne biuro, co prawda informowało wnioskodawców o nowym terminie załatwienia sprawy, jednak w przedmiotowych zawiadomieniach nie podawało przyczyn zwłoki. W tym zakresie uchybień nie stwierdzono tylko w jednym biurze powiatowym ARiMR.

4. WNIOSKI

NIK wnioskuję do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o zapewnienie, by termin określony w § 13k ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, ze zm.), przewidziany na złożenie wniosku o udzielenie pomocy finansowej, w związku z utrudnieniami jakich doznało gospodarstwo rolne z powodu epizootii grypy ptaków, umożliwił wszystkim producentom rolnym skorzystanie z tej formy pomocy.

Ponadto, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuję do Prezesa ARiMR o zapewnienie przyjęcia regulacji wewnętrznych, które umożliwiłyby terminowe rozpatrywanie wniosków producentów rolnych ubiegających się o wsparcie finansowe, w związku z wystąpieniem grypy ptaków.

Wniosek do Ministra
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wniosek
do Prezesa Agencji
Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Nierówne traktowanie producentów rolnych, w związku z epizootią grypy ptaków.

W związku z epizootią wysoce zjadliwej grypy ptaków, która wystąpiła na przełomie 2016 i 2017 r., odnotowano w Polsce 65 ognisk tej choroby, które dotyczyły drobiu fermowego i zagrodowego.

Zgodnie z § 13k ust. 4 rozporządzenia, producenci mogli składać wnioski o udzielenie pomocy finansowej w związku z HPAI jedynie do 28 lutego 2017 r. W konsekwencji powyższego, część producentów rolnych została pozbawiona możliwości ubiegania się o przewidziane prawem rekompensaty pieniężne za utrudnienia związane z faktem pozostawiania ich gospodarstw w strefie zapowietrzonych lub zagrożonych, a kolejnej grupie producentów rolnych, tj. tym, którzy znaleźli się w sąsiedztwie ognisk wyznaczonych po dniu 19 lutego 2017r. a przed upływem terminu na złożenie wniosków, utrudniono ubieganie się o przysługujące im środki finansowe, zważywszy na czasochłonność procesu związanego z przygotowaniem wniosków o udzielenie pomocy oraz konieczność zgromadzenia dokumentacji, która powinna być do tego wniosku załączona.

W związku z wystąpieniem każdego z tych ognisk, właściwi miejscowo wojewodowie albo PLW wyznaczyli obszary zapowietrzonych i zagrożonych. Najwięcej ognisk odnotowano w województwach lubuskim (20), wielkopolskim (14), małopolskim (9), dolnośląskim (6) i podkarpackim (4). Po dwa ogniska wystąpiły w województwach świętokrzyskim, opolskim, warmińsko-mazurskim, śląskim i mazowieckim; po jednym w podlaskim i kujawsko-pomorskim.

Pierwsze ognisko HPAI zostało wyznaczone w dniu 3 grudnia 2016 r. w Deszcznie, w województwie lubuskim. Od tej daty do dnia 19 lutego 2017 r. wyznaczono łącznie 51 ognisk. W okresie od 20 do 28 lutego 2017 r. wyznaczono kolejne 8 ognisk (12,3% wszystkich odnotowanych ognisk). Natomiast po dniu 28 lutego 2017 r. (od 1.03 do 16.03.2017 r.) wyznaczonych zostało pozostałych 6 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków (9,2%). W województwie lubuskim, spośród 20 odnotowanych ognisk HPAI, jedno zostało wyznaczone po dniu 28 lutego 2017 r. (6 marca 2017 r., ognisko w Konradowie, gmina Otyń, powiat nowosolski) oraz jedno w okresie od 20 do 28 lutego 2017r. (24 lutego 2017 r., ognisko w Podbrzeziu Dolnym, gmina Koźuchów, powiat nowosolski).

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zapytany dlaczego przyjęto rozwiązanie umożliwiające składanie wniosków jedynie do końca lutego 2017 r., w sytuacji gdy część ognisk HPAI była stwierdzana na krótko przed upływem tego terminu albo już po jego upływie, poinformował, że analizowana była możliwość nowelizacji przepisów rozporządzenia w celu wprowadzenia dodatkowego naboru wniosków o pomoc, jednak zaniechano prac w tym kierunku, w związku z rozpoczęciem prac nad uruchomieniem pomocy w przedmiotowym zakresie ze środków budżetu UE, których efektem było wejście w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 maja 2019 r. w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem nadzwyczajnych środków wspierania rynku w sektorach jaj i mięsa drobiowego (Dz. U. poz. 1066).

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli przyjęcie jednego terminu (28.02.2017 r.) w praktyce pozbawiło części producentów rolnych, których gospodarstwa doznały utrudnień w związku z HPAI, możliwości uzyskania rekompensat z tego tytułu. Ponadto Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że przyjęcie ww. rozporządzenia nie miało wpływu na sytuację właścicieli stad drobiu, którzy potencjalnie mogli otrzymać pomoc przewidzianą w § 13k rozporządzenia z 2015 r., gdyż kierowana ona była do innej grupy producentów rolnych: beneficjentami pomocy określonej w rozporządzeniu z 2019 r. są gospodarstwa, wobec których PLW wydawali decyzje administracyjne nakazujące zabicie lub poddanie drobiu ubojowi (§ 5 ust. 1 pkt 1 i pkt 2), zaś przepisy rozporządzenia z 2015 r. (§ 13k ust. 7 pkt 1 i pkt 2) wykluczały ww. gospodarstwa z kręgu podmiotów, które mogły ubiegać się o wsparcie finansowe.

5.2. Nieuprawniona wypłata środków w ramach pomocy udzielanej producentom rolnym.

Gorzowskie biuro powiatowe Agencji, w wyniku nierzetelnej weryfikacji jednego z wniosków o pomoc finansową, udzieliło producentowi rolnemu nienależnej rekompensaty w wysokości 140,6 tys. zł, co stanowiło 1,12% pomocy udzielonej w 2017 r. przez Agencję producentom rolnym, w związku z HPAI w województwie lubuskim. W powyższym przypadku przyznanie pomocy za drób utrzymywany w takim gospodarstwie, w świetle § 13k ust. 7 pkt 1 rozporządzenia, było niedopuszczalne, ponieważ zostało ono wyznaczone jako ognisko wysoce zjadliwej grypy ptaków. Błąd ten był spowodowany przeoczeniem pracownika weryfikującego wniosek oraz osób go nadzorujących. Należy zaznaczyć, że informacje pozwalające na uniknięcie tego błędu zostały przekazane do biura przez Lubuski Oddział Regionalny ARiMR w Zielonej Górze, jednak nie zostały wykorzystane przez pracowników biura powiatowego.

W związku z zaistniałą sytuacją, w toku kontroli NIK, biuro powiatowe przekazało wniosek o stwierdzenie nieważności przedmiotowej decyzji do Lubuskiego Oddziału Regionalnego Agencji w Zielonej Górze, który skierował do producenta zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego z urzędu w sprawie stwierdzenia w całości nieważności decyzji o przyznaniu pomocy finansowej. W dniu 27.11.2019 r. dyrektor Lubuskiego Oddziału Regionalnego stwierdził nieważność przedmiotowej decyzji. Dnia 13.12.2019 r. producent rolny odwołał się od powyższej decyzji, w następstwie czego sprawa została przekazana do rozstrzygnięcia Prezesowi Agencji⁸.

⁸ W dniu 20.01.2020 r. do Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR wpłynęło zawiadomienie Prezesa Agencji, informujące o niezafatwieniu sprawy w terminie i wyznaczeniu przewidywanego terminu zafatwienia wniesionego odwołania na dzień 13.02.2020 r.

5.3. Nierzetelna weryfikacja wniosków składanych przez producentów rolnych oraz inne błędy powstałe w procesie przyznawania pomocy

Kontrola NIK ujawniła przypadki nierzetelnej weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy, które nie miały jednak zasadniczego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

1. W jednej ze spraw prowadzonych przez biuro powiatowe Agencji w Gorzowie Wlkp. nie wezwano producenta do złożenia wyjaśnień dotyczących różnicy pomiędzy deklarowaną we wniosku wyższą liczbą drobiu a niższą wynikającą z dołączonych dokumentów, przyjmując do wyliczenia wysokości pomocy własne założenia. Działaniem takim zignorowano obowiązek wynikający z zarządzenia Prezesa ARiMR⁹, polegający na konieczności wezwania do złożenia wyjaśnień producenta, jeżeli liczba sztuk ptaków wskazana we wniosku jest większa niż w dokumencie potwierdzającym liczebność stada. Zamiast tego, pracownik weryfikujący wniosek, w oparciu o swoje przypuszczenia, samodzielnie ustalił wysokość pomocy. Ponadto gorzowskie biuro powiatowe w jednej ze spraw nie podjęło działań mających na celu ustalenie, czy i ile sztuk drobiu było utrzymywanych w gospodarstwie na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu HPAI.

2. W zielonogórskim biurze powiatowym Agencji w dwóch sprawach nie ustalono prawidłowo dnia, w którym PLW zostali powiadomieni o podejrzeniu wystąpienia grypy ptaków, co było kluczowe z punktu widzenia poprawnego obliczenia wysokości pomocy przysługującej wnioskodawcom. Biuro, zamiast w tym względzie skorzystać z danych uzyskanych od organów Inspekcji Weterynaryjnej, poprzestało na informacji od lekarza weterynarii leczącego drób należący do wnioskodawców. W efekcie, w odniesieniu do jednego wniosku, zamiast prawidłowej daty, przyjęto do obliczeń datę o dwa dni późniejszą, co mogło skutkować niewielkim (425 zł) błędem w wyliczeniu prawidłowej wysokości pomocy, która mogłaby przysługiwać producentowi rolnemu.

Do obliczenia prawidłowej wysokości przysługującej rekompensaty, a jednocześnie sprawdzenia poprawności określenia liczebności stada wskazanej we wniosku, niezbędne jest ustalenie liczby sztuk ptaków utrzymywanych w gospodarstwie na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków (§13k ust. 3 rozporządzenia). Posiadacz zwierząt podejrzewający wystąpienie choroby, zobowiązany jest zgłosić ten fakt PLW, który następnie podejmuje niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi

⁹ Zarządzenie nr 18/2017 Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 8 lutego 2017 r., wprowadzające „Zasady udzielania pomocy finansowej producentowi rolnemu prowadzącemu w 2016 r. gospodarstwo, w którym utrzymywany jest drób, położone na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, określonych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków”.

zwalczania. Podkreślić należy, że w większości kontrolowanych biur informację odnośnie daty zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia choroby uzyskiwano bezpośrednio od właściwych PLW.

3. Jak wykazała kontrola NIK, bezkrytyczne bazowanie na danych przedstawionych przez PLW odnośnie dnia, w którym został on zawiadomiony o podejrzeniu wystąpienia grypy ptaków, również może prowadzić do przyjęcia błędnych założeń stanowiących podstawę obliczenia wysokości pomocy przysługującej producentowi rolnemu, jak to miało miejsce w sulęcińskim biurze powiatowym ARiMR. W analizowanym przypadku, wnioskodawca ubiegał się o rekompensatę za drób utrzymywany w dwóch gospodarstwach, zlokalizowanych w dwóch różnych miejscowościach (Wawrów oraz Murzynowo), które znalazły się w obszarze zagrożonym, ustanowionym dla pierwszego ogniska grypy ptaków w województwie lubuskim. Liczba stad drobiu, zaczerpnięta do obliczeń dokonanych przez biuro Agencji pochodziła z dokumentacji sporządzonej przez PLW, z której wynikało, że dla ww. gospodarstw przyjęto różne daty poprzedzające dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia HPAI, co – wiedząc, że obie miejscowości znalazły się w obszarze zagrożonym dla tego samego ogniska – nie mogło być prawidłowe.

Stosownie do wewnętrznych wytycznych postępowania przyjętych w Agencji, pracownicy biura byli obowiązani do bieżącego monitoringu występowania nowych ognisk HPAI oraz obszarów określonych jako zapowietrzone i zagrożone, czyli przede wszystkim do analizy treści wydawanych na podstawie art. 46 ust. 3 uoizz rozporządzeń Wojewody Lubuskiego czy poszczególnych PLW w sprawie określenia obszaru zapowietrzonego i zagrożonego wystąpieniem grypy ptaków, które bez wyjątku były publikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego. W rozporządzeniu Wojewody Lubuskiego z dnia 3.12.2016 r., wydanym w związku ze stwierdzeniem ogniska grypy ptaków w Deszcznie (ognisko nr 1), wprost wymienia się miejscowości Wawrów oraz Murzynowo jako leżące w strefie zagrożonej, co jednoznacznie przesądza, że w odniesieniu do każdej z tych miejscowości dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków był taki sam, gdyż strefa ta została ustanowiona dla konkretnego, jednego ogniska.

Pracownicy sulęcińskiego biura powiatowego Agencji przed podjęciem decyzji o udzieleniu pomocy mieli wątpliwości odnośnie daty, w jakiej PLW został zawiadomiony o podejrzeniu wystąpienia epizootii, o czym świadczy korespondencja prowadzona przez kierownika tego biura z wnioskodawcą oraz z PLW. Informacji, jakie uzyskało w tym względzie biuro od przedstawicieli Inspekcji Weterynaryjnej, nie można było uznać za precyzyjne i jednoznacznie rozstrzygające wątpliwości. Pomimo tego, podjęto decyzję o przyznaniu pomocy. W rezultacie, w zależności od przyjętych założeń, przy obliczaniu wysokości pomocy przyjęto nieprawidłową liczbę ptaków, przy czym błąd wyniósł nie więcej niż 2,8 tys. zł, co przy kwocie wypłaconej pomocy (2080,6 tys. zł) było wartością znikomą.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli w ww. przypadkach należało zastosować przepis art. 76 § 3 Kpa i podjąć dodatkowe czynności w celu wyjaśnienia powstałych wątpliwości.

4. W dwóch sprawach rozpatrywanych przez międzyrzeckie biuro powiatowe ARiMR, które dotyczyły stad drobiu utrzymywanych w Trzebiszewie, znajdujących się w strefie zagrożonej dla ogniska nr 1 w Deszczynie, przyjęło do obliczeń nieprawidłową datę zawiadomienia PLW o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt. Biuro nie ponosi winy za przyjęcie do obliczeń stanu liczebnego stad drobiu błędnej daty, gdyż w tym przypadku brak było jakichkolwiek podstaw do kwestionowania poprawności informacji przekazanych przez PLW. W rezultacie, w zależności od przyjętych założeń, przy obliczaniu wysokości pomocy przyjęto nieprawidłową liczbę ptaków, przy czym błąd wyniósł nie więcej niż 33,3 tys. zł, tj. 3,7% kwoty wypłaconej łącznie dwóm wnioskodawcom (900,4 tys. zł).

Należy zaznaczyć, że w przypadku innych wniosków rozpatrywanych przez biura powiatowe Agencji wypłacano niższą kwotę pomocy niż wynikało to z obliczeń dokonanych przy zastosowaniu reguły wskazanej w § 13k ust. 3 rozporządzenia. Przyznana pomoc w każdym z ww. przypadków odpowiadała wysokości wnioskowanej.

5. Kontrola NIK ujawniła również błędy w przedłożonych przez producentów rolnych wnioskach o przyznanie pomocy finansowej. Na przykład w biurze powiatowym w Sulęcinie, podmiot ubiegający się o rekompensatę posłużył się błędnymi danymi, co do charakteru swojego przedsiębiorstwa, wskazując we wniosku o pomoc, że prowadzone przez niego przedsiębiorstwo jest przedsiębiorstwem powiązaniem o średniej wielkości, w rzeczywistości będąc przedsiębiorstwem samodzielnym¹⁰. Z kolei w dwóch wnioskach o pomoc, które wpłynęły do zielonogórskiego biura powiatowego ARiMR, błędnie wskazano formę prawną prowadzonej działalności. Błędy te nie miały jednak wpływu na prawo do otrzymania pomocy i jej wysokość.

5.4. Nieterminowość załatwiania spraw w zakresie udzielania pomocy

Okres od złożenia wniosku o udzielenie pomocy do podjęcia przez kierownika biura powiatowego Agencji decyzji o jej przyznaniu wyniósł od 44 do 124 dni¹¹, przy czym w jednym przypadku był dłuższy niż 4 miesiące, w sześciu przypadkach wyniósł ponad 3 miesiące, w kolejnych trzech przekroczył 2 miesiące, zaś w pozostałych dziewięciu był dłuższy niż miesiąc.

¹⁰ O zakwalifikowaniu przedsiębiorstwa do konkretnej kategorii (mikroprzedsiębiorstwo, małe, średnie) decyduje wielkość zatrudnienia, wielkość sprzedaży (roczny obrót) oraz całkowity bilans roczny (załącznik 1 do rozporządzenia Komisji). W przypadku przedsiębiorstwa powiązanego, wielkość zatrudnienia, rocznego obrotu, całkowitego bilansu rocznego zostaje określona po uprzednim zsumowaniu zatrudnienia, rocznego obrotu lub całkowitego bilansu rocznego, na podstawie danych z niniejszego przedsiębiorstwa związanego/przedsiębiorstw związanych, zgodnie z zasadami określonymi w ww. załączniku do rozporządzenia Komisji.

¹¹ Analizą objęto łącznie 19 spraw, prowadzonych przez biura powiatowe Agencji.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Stosownie do art. 35 § 1 Kpa, organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (art. 35 § 3 ww. ustawy).

Przyczyną nieterminowego załatwienia spraw był przede wszystkim brak wystarczających środków w planie finansowym ARiMR, co powodowało konieczność ustalenia tymczasowych limitów finansowych, ponad które kierownicy biur powiatowych Agencji nie mogli przyznawać pomocy producentom rolnym. Pomoc ta udzielana była w ramach dotacji celowej z budżetu państwa na 2017 r., zgodnie z umową o dotację celową, zawartą pomiędzy ARiMR a Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W planie finansowym Agencji na 2017 r. na ten cel pierwotnie zarezerwowana została kwota 30 mln zł. W związku z zakończeniem w dniu 28.02.2017 r. naboru wniosków, Centrala Agencji w dniu 3.03.2017 r. skierowała do oddziałów regionalnych ARiMR prośbę o wprowadzenie do dnia 8.03.2017 r. wszystkich wniosków do aplikacji informatycznej służącej ich weryfikacji, w celu określenia rzeczywistego zapotrzebowania na środki. Z uwagi na rozbieżności pomiędzy danymi wynikającymi z aplikacji a danymi raportowanymi pozasystemowo przez oddziały regionalne Agencji, ostateczna kwota pomocy w wysokości 43 mln zł została potwierdzona w dniu 27.03.2017 r. Dnia 3.04.2017 r., mając na uwadze zachowanie wobec wnioskodawców zasady równego dostępu do pomocy, stosownie do daty złożenia wniosku, do oddziałów regionalnych ARiMR zostały przekazane tymczasowe limity umożliwiające wystawianie decyzji przyznających pomoc w odniesieniu do części wniosków (tych, które wpłynęły jako pierwsze). Limity te jednocześnie stanowiły zabezpieczenie przed zaciągnięciem przez Agencję zobowiązań ponad limit środków przewidzianych w planie finansowym. W dniu 6.06.2017 r. Centrala Agencji poinformowała dyrektorów oddziałów regionalnych o zwiększeniu o 13 mln zł kwoty przewidzianej na wypłatę rekompensat (do 43 mln zł), co uruchomiło proces wydawania decyzji w sprawach, które wcześniej nie zostały załatwione.

W opinii NIK okoliczności te, w świetle obowiązującego prawa, nie mogły być jednak podstawą niewydania decyzji administracyjnych w wymaganym terminie.

Również rozwiązania przyjęte w ramach regulacji wewnętrznych obowiązujących w Agencji nie przyczyniły się do przyspieszenia wydawania decyzji, gdyż wbrew przepisom Kpa, zamiast obliczać termin na załatwienie sprawy, poczynawszy od dnia złożenia wniosku o udzielenie pomocy przez producenta rolnego, Agencja za termin początkowy każdorazowo uznawała dzień 28.02.2017 r., tj. ostatni dzień, w którym przedmiotowe wnioski mogły być złożone (pkt 3.17 zarządzenia Prezesa ARiMR).

W większości spraw biura powiatowe Agencji prowadziły postępowania wyjaśniające, jednak działania podejmowane w ich ramach były częstokroć opieszale; odnotowano przypadki, gdy pierwsze czynności (na przykład polegające na zwracaniu się do PLW o podanie daty otrzymania zawiadomień o podejrzeniu wystąpienia grypy ptaków, czy na wezwaniu wnio-

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

skodawców do złożenia wyjaśnień odnośnie liczebności posiadanych stad drobiu) następowały po upływie kilku tygodni od chwili wpłynięcia wniosku o przyznanie pomocy.

NIK stwierdziła przypadki nierzetelnego zawiadamiania przez biura powiatowe ARiMR wnioskodawców o niezałatwieniu sprawy w terminie. Biuro powiatowe w Międzyrzeczu co prawda we wszystkich badanych sprawach poinformowało wnioskodawców o nowym terminie załatwienia sprawy, jednak w przedmiotowych zawiadomieniach nie podano przyczyny zwłoki. Z kolei biura powiatowe w Gorzowie Wlkp., Sulęcinie oraz Zielonej Górze w ogóle pisemnie nie zawiadamiały wnioskodawców o niezałatwieniu sprawy w terminie. Zaniedbania te tłumaczono przede wszystkim ustnym przekazywaniem ww. informacji, w trakcie spotkań z wnioskodawcami lub poprzez kontakt telefoniczny. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w postępowaniu administracyjnym co do zasady (art. 14 §1 Kpa) należy stosować formę pisemną. Jedynie nowosolskie biuro powiatowe Agencji dochowało formalności wynikających z Kpa i każdorazowo zawiadamiało wnioskodawców pomocy o przyczynach niewydania decyzji w czasie przewidzianym prawem oraz wskazało nowy terminu załatwienia sprawy.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Sprawdzenie, czy ARiMR prawidłowo udzielała pomocy finansowej producentom drobiu, w związku z epizootią grypy ptaków.

Cel kontroli

Kontrolą objęto pięć biur powiatowych ARiMR z województwa lubuskiego, przy czym jedno zostało skontrolowane w ramach kontroli doraźnej rozpoznawczej R/19/002 (biuro powiatowe w Sulęcinnie), zaś cztery kolejne (w Gorzowie Wlkp., Międzyrzeczu, Nowej Soli i Zielonej Górze) w ramach kontroli planowej niekoordynowanej P/19/110.

Zakres podmiotowy

W związku z tym, że Agencja jest państwową osobą prawną, wszystkie kontrolowane biura powiatowe ARiMR zostały skontrolowane z uwzględnieniem pełnego zakresu kryteriów określonych w ustawie o NIK, tj. pod względem: legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

Kryteria kontroli

Lata 2016–2017.

Okres objęty kontrolą

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o NIK wystąpiono do dwóch kierowników jednostek niekontrolowanych (Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Głównego Lekarza Weterynarii) o udzielenie informacji dotyczących m.in. przyjętych rozwiązań organizacyjnych i prawnych, związanych z naborem wniosków o przyznanie rekompensat, oraz liczby, umiejscowienia i czasu wystąpienia ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków.

Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK

Przy opracowaniu niniejszej informacji wykorzystano wyniki kontroli przeprowadzonej przez Delegaturę NIK w Zielonej Górze w Sulęcińskim Biurze Powiatowym ARiMR, w ramach kontroli R/19/002 „Udzielanie pomocy finansowej producentom drobiu w województwie lubuskim, w związku z epizootią grypy ptaków”.

Pozostałe informacje

W związku z kontrolą przeprowadzoną w Zielonogórskim Biurze Powiatowym ARiMR, p.o. Prezesa Agencji zgłosił dwa zastrzeżenia do treści wystąpienia pokontrolnego. Pierwsze z zastrzeżeń dotyczyło nieprawidłowości polegającej na nieustaleniu przy weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy finansowej dnia, w którym PLW został powiadomiony o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków. Z kolei drugie zastrzeżenie dotyczyło stwierdzenia, że brak wezwań wnioskodawców do złożenia dodatkowych wyjaśnień i usunięcia braków formalnych, a także niekierowanie wezwań o uzupełnienie wniosków, świadczy o tym, że rozpatrywane sprawy nie należały do kategorii szczególnie skomplikowanych. Uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 29 stycznia 2020 r., drugie zastrzeżenie zostało uwzględnione w całości, natomiast pierwsze uwzględniono w części.

W pięciu wystąpieniach pokontrolnych do biur powiatowych ARiMR sformułowano łącznie siedem wniosków pokontrolnych; wszystkie wnioski zostały zrealizowane.

Czynności kontrolne zostały zrealizowane w okresie od 2 września do 16 grudnia 2019 r.

Finansowe skutki nieprawidłowości wyniosły 140,6 tys. zł środków wydatkowanych w następstwie działań stanowiących naruszenie prawa.

ZAŁĄCZNIKI

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Zielonej Górze	Gorzowskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	Tomasz Nowakowski, p.o. Prezesa Agencji
2.		Międzyrzeckie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	
3.		Nowosolskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	
4.		Sulęcińskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	
5.		Zielonogórskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności*)	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			prawidłowe	nieprawidłowe
1.	Gorzowskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	negatywna		stwierdzono przypadek nienależnego przyznania pomocy, liczne błędy na etapie weryfikacji wniosków, czas rozpatrywania wniosków – dłużej niż miesiąc, niekiedy dłużej niż dwa miesiące
2.	Międzyrzeckie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	pozytywna	rzetelnie wyjaśniano każdą powstałą wątpliwość, brak przypadków nienależnego przyznania pomocy	czas rozpatrywania wniosków – dłużej niż miesiąc
3.	Nowosolskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	w formie opisowej	brak przypadków nienależnego przyznania pomocy	czas rozpatrywania wniosków – dłużej niż trzy miesiące
4.	Sulęcińskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	w formie opisowej	brak przypadków nienależnego przyznania pomocy	czas rozpatrywania wniosku – cztery miesiące, błędy na etapie weryfikacji wniosku
5.	Zielonogórskie Biuro Powiatowe Lubuskiego Oddziału Regionalnego ARiMR	w formie opisowej	brak przypadków nienależnego przyznania pomocy	czas rozpatrywania wniosków – prawie dwa miesiące, błędy na etapie weryfikacji wniosków

*)pozytywna / negatywna / w formie opisowej

6.2 Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno- -ekonomicznych

Zadania i organizacja ARiMR

Zadania ARiMR określa ustawa o Agencji. ARiMR jest państwową osobą prawną (art. 2 ust. 1 ww. ustawy). Zadaniem Agencji jest m.in. wspieranie inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie produktów rolnych, a także wspieranie przedsięwzięć związanych ze wznowieniem produkcji w gospodarstwach rolnych oraz polegających na poprawie struktury agrarnej (art. 4 ust. 1). Agencja działa na podstawie ustawy i statutu (art. 7 ust. 1).

Organem Agencji jest Prezes powoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju wsi oraz ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Prezes Agencji wykonuje zadania przy pomocy zastępców Prezesa Agencji, dyrektorów oddziałów regionalnych oraz kierowników biur powiatowych (art. 8).

W ramach Agencji wyodrębnia się: Centralę Agencji, oddziały regionalne działające w każdym województwie, biura powiatowe działające w każdym powiecie. Oddziałem regionalnym kieruje dyrektor, a biurem powiatowym - kierownik. Dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców powołuje i odwołuje Prezes Agencji, a kierowników biur powiatowych i ich zastępców – dyrektor oddziału regionalnego (art. 9).

Prezes Agencji, dyrektorzy oddziałów regionalnych i kierownicy biur powiatowych wydają decyzje administracyjne w zakresie określonym w odrębnych przepisach. W postępowaniu administracyjnym organem wyższego stopnia w rozumieniu Kpa w stosunku do dyrektorów oddziałów regionalnych jest Prezes Agencji, a w stosunku do kierowników biur powiatowych – dyrektor oddziału regionalnego (art. 10 ustawy o Agencji).

Zasady udzielania pomocy producentom rolnym, w związku z HPAI

Stosownie do § 13k ust. 1 rozporządzenia, Agencja w 2017 r. udziela pomocy finansowej producentom rolnym prowadzącym gospodarstwa położone na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków.

Beneficjenci pomocy, by ją otrzymać, musieli spełniać kilka warunków (§ 13k ust. 1 rozporządzenia):

- a) być producentem rolnym w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności;
- b) prowadzić w 2016 r. gospodarstwo w rozumieniu art. 2 pkt 8 uoizz, w którym jest utrzymywany drób w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, położone na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym określonych w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków oraz być mikroprzedsiębiorstwem, małym albo średnim przedsiębiorstwem w rozumieniu załącznika nr 1 do rozporządzenia Komisji.

Ad a) Zasady tworzenia i prowadzenia, zakres oraz przeznaczenie krajowego systemu ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności określa ustawa o krajowym systemie ewidencji.

Krajowy system ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, zwany dalej „systemem”, tworzy i prowadzi Agencja (art. 2 ww. ustawy).

System ten składa się m.in. z ewidencji producentów oraz ewidencji gospodarstw rolnych (art. 4 ustawy), które są prowadzone przez Agencję w formie elektronicznej (art. 6). Ewidencja producentów zawiera m.in. imię i nazwisko albo nazwę producenta, określenie jego miejsca zamieszkania i adres albo określenie siedziby i adres (art. 7 ust. 1 ustawy).

Ad b) „Gospodarstwem” w rozumieniu uozz są „obiekty budowlane, przestrzenie wolne lub inne miejsca, gdzie przebywają zwierzęta gospodarskie, a w przypadku zwierząt akwakultury - jakiegokolwiek miejsca, w tym miejsca zamknięte, lub obiekty budowlane wykorzystywane przez przedsiębiorstwo produkcyjne sektora akwakultury, gdzie zwierzęta te są hodowane z zamiarem umieszczenia na rynku, z wyłączeniem miejsc, w których dzikie zwierzęta wodne złowione lub zebrane w celu spożycia przez ludzi są tymczasowo, bez karmienia, przetrzymywane przed poddaniem ich ubojowi” (art. 2 pkt 8 uozz), zaś pod pojęciem „drób” należy rozumieć „kury, kaczki, gęsi, indyki, przepiórki, perlice, strusie oraz inne bezgrzebieniowce, gołębie, bażanty i kuropatwy, utrzymywane w celach rozplodowych, produkcji mięsa lub jaj spożywczych lub odtworzenia zasobów ptactwa łownego” (art. 2 pkt 1 uozz).

Stosownie do załącznika nr 1 rozporządzenia Komisji, do kategorii mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) należą przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub których całkowity bilans roczny nie przekracza 43 mln EUR (art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia), przy czym za przedsiębiorstwo uważa się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną. Obejmuje to w szczególności osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz firmy rodzinne zajmujące się rzemiosłem lub inną działalnością, a także spółki lub organizacje prowadzące regularną działalność gospodarczą (art. 1).

Do określenia liczby pracowników i kwot finansowych wykorzystuje się dane odnoszące się do ostatniego zatwierdzonego okresu obrachunkowego, obliczane w skali rocznej. Uwzględnia się je począwszy od dnia zamknięcia ksiąg rachunkowych. Kwota wybrana jako obrót jest obliczana z pominięciem podatku od wartości dodanej (VAT) i innych podatków pośrednich. W przypadku gdy w dniu zamknięcia ksiąg rachunkowych dane przedsiębiorstwo przekracza pułap zatrudnienia lub pułap finansowy lub też spada poniżej pułapu zatrudnienia lub pułapu finansowego określonych w art. 2 rozporządzenia Komisji, uzyskanie lub utrata statusu średniego przedsiębiorstwa, małego przedsiębiorstwa lub mikroprzedsiębiorstwa następuje tylko wówczas, gdy zjawisko to powtórzy się w ciągu dwóch kolejnych okresów obrachunkowych. W przypadku nowo utworzonych przedsiębiorstw, których księgi rachunkowe jeszcze nie zostały zatwierdzone, dane należy czerpać ze sporządzonych w dobrej wierze szacunków przeprowadzonych w trakcie roku obrotowego (art. 4 ww. rozporządzenia).

Sposób obliczania pułapu zatrudnienia został opisany w art. 5 rozporządzenia Komisji.

Sposób obliczania wysokości pomocy finansowej

Wysokość pomocy finansowej, stosownie do § 13k ust. 3 rozporządzenia, wynosi:

- 25 zł – za indyka,
- 25 zł – za strusia,
- 15 zł – za kaczkę,
- 15 zł – za gęś,
- 5 zł – za kure,
- 5 zł – za perlicę,
- 5 zł – za przepiórkę,
- 4 zł – za bezgrzebieniowca innego niż struś,
- 4 zł – za gołębia,
- 4 zł – za bażanta,
- 4 zł – za kuropatwę.

Aby obliczyć wysokość przysługującej pomocy finansowej, powyższe kwoty jednostkowe należy przemnożyć przez liczbę sztuk ptaków utrzymywanych w gospodarstwie położonym na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków (§ 13k ust. 3 rozporządzenia).

Pomoc jest przyznawana w drodze decyzji na wniosek producenta rolnego, złożony do kierownika biura powiatowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę tego producenta, w terminie od dnia 1 lutego do dnia 28 lutego 2017 r., na formularzu opracowanym i udostępnionym przez Agencję na jej stronie internetowej (§ 13k ust. 4 rozporządzenia).

Wniosek producenta rolnego powinien zawierać:

- imię i nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- numer identyfikacyjny nadany w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności;
- numer ewidencyjny powszechnego elektronicznego systemu ewidencji ludności (numer PESEL) albo numer identyfikacji podatkowej (NIP) wnioskodawcy, a w przypadku osób fizycznych nieposiadających obywatelstwa polskiego – numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość (§ 13k ust. 5 rozporządzenia).

Do wniosku dołącza się dokumentację określającą liczebność stada drobiu w gospodarstwie położonym na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez powiatowego lekarza weterynarii zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków (§ 13k ust. 6 rozporządzenia).

Pomoc nie przysługuje producentowi rolnemu, którego gospodarstwo:

- zostało wyznaczone jako ognisko wysoce zjadliwej grypy ptaków;
- jest położone w obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, i gospodarstwo to nie zostało wyznaczone jako ognisko wysoce zjadliwej grypy ptaków, lecz w stosunku do którego powiatowy lekarz weterynarii nakazał, w drodze decyzji, zabicie drobiu lub poddanie go ubojowi;
- jest położone w obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, i w stosunku do którego powiatowy lekarz weterynarii, na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 i ust. 3 uozz, nakazał, w drodze decyzji, zabicie lub ubój drobiu oraz zakazał utrzymywania w gospodarstwie drobiu (§13k ust. 7 rozporządzenia).

Zasady zwalczania chorób zakaźnych zwierząt określa uozz. Obowiązkowi zwalczania podlega m.in. grypa ptaków (art. 41 ust. 1 pkt 1 uozz, w związku z załącznikiem II pkt 14 tej ustawy).

Zasady zwalczania grypy ptaków

W przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, PLW, po otrzymaniu zawiadomienia od posiadacza zwierzęcia, podejmuje niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania, a w szczególności: nakazuje posiadaczowi zwierząt sporządzenie i aktualizację spisu wszystkich zwierząt lub zwłok zwierzęcych, przeprowadza dochodzenie epizootyczne, przeprowadza badanie kliniczne zwierząt, a także pobiera i wysyła próbki do badań laboratoryjnych (art. 42 ust. 6 ww. ustawy). PLW, w drodze rozporządzenia - aktu prawa miejscowego, może na czas określony wyznaczyć, wokół gospodarstwa, w którym przebywają zwierzęta i co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie wystąpienia jednego lub więcej przypadków choroby zakaźnej zwierząt, obszar, na którym przez ten czas może stosować środki przewidziane dla zwalczania danej choroby (art. 42 ust. 11 uozz).

W celu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt PLW, w drodze decyzji (której nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności), może m.in.:

- nakazać odosobnienie, strzeżenie lub obserwację zwierząt chorych lub zakażonych,
- wyznaczyć określone miejsce jako ognisko choroby,
- nakazać zabicie zwierząt chorych lub zakażonych,
- nakazać oczyszczenie i odkażenie miejsc oraz środków transportu,
- zakazać osobom, które były lub mogły być w kontakcie ze zwierzętami chorymi czasowego opuszczenia ogniska choroby,
- nakazać podmiotom zajmującym się transportem zwierząt lub zwłok zwierzęcych ich transport do wskazanych miejsc (art. 44 ust. 1 ww. ustawy).

W przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania PLW, w drodze rozporządzenia - aktu prawa miejscowego (dotyczy obszaru tylko jednego powiatu i wchodzi w życie z dniem podania do wiadomości publicznej), może m.in.:

- określić obszar, na którym występuje choroba zakaźna zwierząt lub zagrożenie wystąpienia tej choroby, w szczególności jako obszar zapowietrzony lub zagrożony, oraz sposób oznakowania obszaru zapowietrzonego i zagrożonego;

- wprowadzić czasowe ograniczenia w przemieszczaniu się osób lub pojazdów;
- nakazać zarządcom dróg publicznych wykładanie mat dezynfekcyjnych, a także ich utrzymywanie po wyłożeniu w stanie zapewniającym skuteczne działanie środka dezynfekcyjnego;
- nakazać podjęcie określonych działań w celu zabezpieczenia gospodarstwa przed przenikaniem czynnika zakaźnego (art. 45 ww. ustawy).

W przypadku zagrożenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt i potrzeby zarządzenia środków na obszarze przekraczającym obszar jednego powiatu właściwy powiatowy lekarz weterynarii informuje o tym natychmiast właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii. Ten z kolei może wnioskować o wydanie stosownego rozporządzenia do wojewody. W takim przypadku wojewoda, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, w drodze rozporządzenia, m.in. określa obszar, na którym występuje choroba zakaźna zwierząt lub zagrożenie wystąpienia tej choroby, w szczególności jako obszar zapowietrzony lub zagrożony, oraz sposób oznakowania obszaru zapowietrzonego i zagrożonego (art. 46 uozz).

PLW, w przypadku stwierdzenia, że posiadacz zwierząt nie stosuje się do ww. nakazów, zakazów lub ograniczeń, w drodze decyzji, nakazuje usunięcie stwierdzonych uchybień w określonym terminie albo nakazuje zabicie lub ubój zwierząt określonych gatunków oraz zakazuje utrzymywania w gospodarstwie zwierząt tych gatunków. Decyzjom tym nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu powiatowego lekarza weterynarii nie przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa (art. 48b uozz).

Za kury, kaczki, gęsi, indyki, perlice, przepiórki, kuropatwy, bażanty, strusie zabite z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za takie zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa. Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia. Decyzja w sprawie odszkodowania wydawana jest przez powiatowego lekarza weterynarii jest ostateczna. Posiadacz zwierzęcia niezadowolony z tej decyzji może, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu rejonowego (art. 49 ww. ustawy).

Posiadaczowi zwierzęcia, który dopełnił obowiązku zgłoszenia podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, przysługuje ze środków budżetu państwa zapomoga za zwierzę, które padło, zanim organ Inspekcji Weterynaryjnej otrzymał informację o zgłoszeniu, jeżeli stwierdził, że zwierzę padło z powodu zachorowania na chorobę zakaźną zwierząt podlegającą obowiązkowi zwalczania. Wysokość tej zapomogi stanowi 2/3 wartości rynkowej zwierzęcia (art. 50 ww. ustawy).

ZAŁĄCZNIKI

W zarządzeniu Prezesa ARiMR zdefiniowano m.in. pojęcia: drobiu, gospodarstwa, obszarów zapowietrzonego i zagrożonego; określono również sposób obliczania wysokości pomocy dla producentów rolnych oraz termin, w jakim mogą oni składać wnioski o jej udzielenie.

Definicje ww. pojęć były zgodne z przepisami uozz, natomiast sposób obliczania wysokości pomocy oraz termin składania wniosków odpowiadały regulacjom zawartym w rozporządzeniu.

W ww. zarządzeniu określono również wymagany sposób przyjęcia i rejestracji wniosku o udzielenie pomocy, w tym:

- sposób ustalenia daty złożenia wniosku, w przypadku kiedy był on nadany na pocztę;
- sposób postępowania w przypadku złożenia wniosku w biurze powiatowym ARiMR niewłaściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę producenta rolnego (w takiej sytuacji powinny zostać zastosowane reguły przewidziane w art. 65 Kpa, tj. niezwłocznie przekazuje się wniosek do właściwego biura powiatowego ARiMR, zawiadamiając jednocześnie o tym producenta rolnego. Wniosek, który wpłynął do niewłaściwego biura powiatowego przed upływem przepisanego terminu uważa się za wniesiony z zachowaniem terminu);
- dokumenty, jakie powinny być załączone do wniosku o pomoc (załącznikami do wniosku powinny być dokumenty poświadczające liczebność stada drobiu w gospodarstwie położonym na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym na dzień poprzedzający dzień otrzymania przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia HPAI).

Osobny rozdział zarządzenia Prezesa ARiMR został poświęcony wymaganemu sposobowi weryfikacji wniosku o udzielenie pomocy i wypłacie środków, w którym wskazano m.in.:

- postępowanie administracyjne w sprawie rozpatrzenia wniosku przeprowadzane jest zgodnie z Kpa;
- kierownicy biur powiatowych ARiMR oraz wyznaczeni koordynatorzy w oddziałach regionalnych ARiMR są obowiązani do bieżącego monitoringu występowania nowych ognisk HPAI oraz obszarów określonych jako zapowietrzone i zagrożone, a także do nawiązania współpracy z PLW, w celu kontroli i potwierdzenia dat otrzymania przez PLW zawiadomień o podejrzeniu wystąpienia HPAI;
- liczbę sztuk drobiu przedstawioną we wniosku należy skonfrontować z załączonymi do wniosku dokumentami, potwierdzającymi liczebność stada na dzień poprzedzający otrzymanie przez PLW zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia HPAI. Jeżeli liczba sztuk drobiu wskazana we wniosku jest większa niż w dokumentach potwierdzających liczebność stada, wnioskodawcę należy wezwać do złożenia wyjaśnień. W przypadku gdy producent rolny nie złoży wyjaśnień w terminie określonym w wezwaniu lub gdy wnioskowana liczba sztuk drobiu jest mniejsza niż wynika to z dokumentów załączonych do wniosku, do wyliczenia wysokości pomocy przyjmuje się mniejszą liczbę ptaków.

W ww. zarządzeniu wymieniono również przesłanki podjęcia decyzji negatywnej, które były zgodne z przepisami rozporządzenia (§ 13 k ust. 1 oraz ust. 7).

ZAŁĄCZNIKI

Terminy załatwiania spraw

Stosownie do art. 35 § 1 Kpa, organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (art. 35 § 3 ww. ustawy). Zgodnie z art. 36 Kpa, o każdym przypadku niezakończono sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki oraz wskazać nowy termin załatwienia sprawy; ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu. Zgodnie z art. 35 § 5 Kpa, do ww. terminów nie wlicza się m.in. okresów opóźnień powstałych z przyczyn niezależnych od organu.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256).
2. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2017 r. poz. 1853, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1505).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, ze zm.).
6. Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorze rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 25.06.2014).

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Przewodniczący Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi
8. Przewodniczący Sejmowej Komisji ds. Kontroli Państwowej
9. Przewodniczący Senackiej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi
10. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
11. Minister Finansów
12. Wojewoda Lubuski
13. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
14. Główny Lekarz Weterynarii
15. Lubuski Wojewódzki Lekarz Weterynarii

6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Znak sprawy:F.we.0910.1.2020

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2020

**Pan
Tadeusz Dziuba
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli**

Szanowny Panie Prezesie,

W związku z przesłaną przy piśmie znak: LZG.410.010.2019 Informacją o wynikach kontroli P/19/110/LZG „Udzielanie pomocy finansowej producentom drobiu w województwie lubuskim, w związku z epizootią grypy ptaków” – uprzejmie Pana Prezesa informuję, że wniosek o zapewnienie by termin określony w § 13k ust.4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. poz. 187, z późn. zm.) przewidziany na złożenie wniosku o udzielenie pomocy finansowej, w związku z utrudnieniami jaki doznało gospodarstwo rolne z powodu epizootii grypy ptaków umożliwił wszystkim producentom rolnym skorzystanie z tej formy pomocy jest obecnie niemożliwy do zrealizowania. Należy zauważyć bowiem, że pomoc określona w § 13k rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa była pomocą doraźną, udzielaną zgodnie z § 13k ust. 1 wyłącznie w 2017 r., w ramach środków zaplanowanych na realizację zadań przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w 2017 r.

Ponadto powyższa pomoc została zgłoszona do Komisji Europejskiej jako pomoc zgodna z art. 26 rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznającego niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 193 z 01.07.2014, str. 1, z późn. zm.). Stosownie do przepisów ww. rozporządzenia programy pomocy należy wprowadzić w ciągu trzech lat od daty poniesienia kosztu lub straty spowodowanej chorobą zwierząt. A zatem obecnie nie ma możliwości uruchomienia pomocy zgodnie ww. przepisami.

Jednocześnie uprzejmie Pana Prezesa informuję, że zawarty powyższej Informacji wniosek zostanie wykorzystany przy konstruowaniu w przyszłości doraźnych programów pomocy dla producentów rolnych.

Szymon Giżyński
Sekretarz Stanu